

ta d'extensió en els nostres Pirineus, des de l'època en què a l'Alta Ribagorça encara no es parlava més que el pre-català que vaig estudiar en *Est. de Top. Cat.*: car d'ací sembla que degué sortir també el nom d'un dels grans paratges de la Vall de Sant Nicolau (entre Aigüestortes i Estanyllong), els *Prats d'Aigüedàssi* (probt. < -nassi), al mig dels quals neix vora el camí una de les deus més constants i abundoses, i d'aigua més freda i pura, de tot el nostre Pirineu.

Aiguaneu 'pluja barrejada amb neu'; localitzat a Puigcerdà, *AlcM*; sentit a molts llocs, entre ells *aiguanyèu* a Alins de Llitera: 'aigua barrejada amb neu que cau quan no fa gran fred'; *aiguanevar* intr. 'caure aigua barrejada amb neu' a Llesp i Vilaller, 1953. *Aiguapoll* [1803, Belv., s. v. *aygua*]: «*tornarse aygua poll una cosa*»: frustrar-se lo que s'esperava o desitjava, salir huero» (també Lab. 1839, etc., i *DBal.*); sembla haver-se referit primer a l'ou que ha fallat per haver-lo consumit ja el pollet que s'hi formava. *Aiguapoldro* 'aigües podrides', benasq. (Ferraz, p. 19): < *aigua-pod'dro* < *pódedro* metàtesi de PUTRIDUS. *Aigua-prima*.

Aiguarràs [1803, Belv.; però és probable que ja s'usés des del S. xv, i que del català sigui reflex un *agua-ras* que ja apareix en un inventari aragonès de 1488 (*BHisp.* LVII, 447); cast. *aguarrás* apareix des de 1633; port. *aguarrás*; milanès *aquarasa* «essenzia di trementina» (Salvioni *Dial. Mod. della C. di Milano*, p. 164); com que el fr. *rase*, terme de marina, designa un compost de resina, sofre, vidre esmicolat i oli de balena, amb què envernissen els vaixells per defensar-los de la broma (Littre, des de la segona meitat del S. xvii), aquesta forma junt amb la milanesa semblen indicar que es tracta d'un AQUA RASIS combinat amb RASIS 'pega en brut'.⁴¹

Aigua-roja 'l'aigua fangosa que ocupa grans zones costeres en l'Albufera valenciana' com sento molts cops en el Palmar: «el *rabo-de-gat* i les *orelletes* són plantetes que es fan a l'*aigua-roja*». *Aigua-ros* 'aigua de roses' [segle XIII, Arnau de Vilanova]: de la combinació genitiva AQUA ROSAE 'aigua de rosa'; *aiguarossa* men. 'morratxa'; *aigua-rossera* (*BDC* xx, 217). *Aigua-sal* [c. 1450, JRoig, *Spill*, v. 8185; vocab. del suro, *BDC* XIII, 89].

Aigua-senyada, pròpiament 'aigua beneita', que hom havia usat en parlar catalans del Nord, com en aranès i en bearnès: *aygue-senhade* «eau bénite» (Lespy); d'on el derivat *aigua-senyader* 'pica d'aigua beneita' rossell.⁴³ en gascò abreuçat en *aigoa-senhè*, que és com ho diuen tant en aranès com en bearnès (Lespy). *Aigua-toldre* [1476, JoEsteve, *Li. Eleg.*, b3v]. *Aiguavent*.

Aiguavertent (*DAG.*). *Aiguavés* [*aiguavers*, doc. ross. de 1306; *RLR* VII, 50; *CostMancom.* II, i *BDC* xx, 203]; avui ben viu a l'Alt Empordà [1898, cèd. de Coromines, a Biure d'Emp.], a Eiv. (PzCabrero) i a Mall., on no és exacte que només s'usí en el sentit de 'vessant de teulada', car també es diu de les muntanyes (a Bunyola m'assenyalaven diversos paratges «a l'*aigovés* des Teix» (1963); molt viu en llengua d'Oc,

des de Bearn («l'*augabeos* de la part desuus», a. 1440, en el Cart. B d'Ossau, 226.36) fins al Baix Roine («amount, sus l'*aigo-vers*, lou pastre pensatiu / en l'ounour dóu païs enauso uno mounjoio / per marca li pasquíe mounte a passà l'estieu», Mistral, a. 1878, *Au Miejour*, v. 2): cpt. amb l'abstracte llatí VERSUS, -ŪS, en el sentit etimològic de 'girant, línia, filera'; *aiguavessant*, 1518, freqüent en l'*Espill del V. de Castellbó*, f. 59v, 62v, 98r, amb referència a Estamariu, Alins i Tor; i molt estès en cat. occ. pirinenc («Comadelo és un pic i *aiguavessant*» a l'Alta Ribagorçana, a Bono, 1957) i en tot el Nord i Migjorn del País Valencià (el Boixar, 1934; «l'*aiguavessant* aplega hasta la carena», Parcent, 1963; l'ua Enric Valor, de Castalla, *AlcM*; *BDC* xx, 203).

¹ Deixo la fraseologia per als altres dicc. Notem només que *pendre aigua* es deu usar popularment per 'endinsar-se en mar, embarcar-se', a Mallorca: «ja havia pres *aigo*, i era més lluny de Mallorca que el doble de sa possessió a Ciutat», narració popular de l'Arx. Lluís Salvador, p. 224. — ² Amb tanta consciència popular que, havent afectat distreure'm, per posar-li els dits a la boca, i dit un nom de lloc amb la forma *àyya*, l'informant cuità a desmentir-me dient *àyya* ---. — ³ Jutjant per certs derivats sembla com si *aigua* hagués penetrat fins a punts de Lombardia. En la poesia inicial italiana trobem *aigua* en Guittone d'Arezzo, i en la cançó «siciliana» comentada en el *De Vulgare Eloquencia* dantesca: «anchor che l'*aigua* per lo focho lassì» (I, xii, 2). Però no és segur que això de 'sicilià' s'hagi de pendre al peu de la lletra, i el *lungiamente* de l'altre poema que Dante hi apareia («Amor, che lungiamente m'ài menato»), ja revela que es deu tractar de formes afrancesades de llengua literària, o almenys deixades pels normands en la Sicília dels Hohenstaufen. — ⁴ La teoria de Dauzat, que sigui un mot prestat pel francoprovençal a l'oc. i cat., *RLR* LXVI, 45 i ss., i *Essais de Géogr. Ling.*, N. S., 1938, 13 (ja refutada per Rohlf, *ASNSL* CLXXV, 274), es pot descartar sense més raons, com a merament absurda: ho és, en mots d'aquest caràcter i d'aquest significat, admetre manlleus d'un llenguatge romànic (i, per si fos poc, sense existència literària) a un altre; propi d'un erudit sense crítica. La de Tuttle (*ASNSL* CXXXIII, 170-5) partint d'un *AQUIA (degut a *aqua pluvia*) no es pot sostenir gaire més. V. encara Moll en la seva *Gram. Hist.*, 143. — ⁵ La duplicació de la k en l'it. *acqua* o *piacque* vindria precisament d'una tendència a tal dissociació, tendència feta estable després amb la doble *kk*? Ja pot ben ser (cf. el cat. *poble* > *pobbble*); fins i tot tenim fets ben iguals en part del català occidental: pall. *èggwa*, *iébbya*, *sèquia* > *séggya* (> *séggla*) (*EntreDLE*. II, 43). Només que ja veiem el que passa llavors en it. i cat. occ.: la dissociació solament roman estable si una part de l'oclusiva es manté dins la segona síl·laba. Fóra un error elemental i evident imaginar que AQUA pogués arribar a *aigua* passant per la forma italiana o per un **aggua*